

עשרת ימי תשובה

Adk1010@gmail.com

הרב ארי דוד קאהן

1. מחזור לראש השנה:

אמת פי אפה הוא דין ומוכיח ויודע ועד. וכותב וחותם וסופר ומונה ותזכר כל הנשפחות. ותפתח את ספר הזכרונות. ומאליו יקרא. וחותם יז כל אדם בו. ובשופר גדול יתקע. וקול דממה דקה ישמע. ומלאכים יתפזזו. וחיל ורעדה יאחזו. ויאמרו הנה יום הדין... ותכתב את גזר דינם: בראש השנה יכתבו. וביום צום פפור יתתמון... ותשובה ותפלה וצדקה: מעבירין את רע הגזרה:

2. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף יח עמוד א

אמר רב שמואל בר אינאי משמיה דרב: מפני לגזר-דין של צבור שאינו נחתם? "אינו נחתם!" והקתיב: (ירמיהו ב, כב) "נחתם עונתך לפני". אלא, אף על גב שנחתם, נקרע? שנאמר: (דברים ד, י) "כי מי ה' אלהינו בכל קראנו אליו". והקתיב: (ישעיהו נה, ו) "דרשו ה' בהמצאו"? ה"תם ביהיד, הכא בצבור. ביהיד אימת? אמר רבה בר אבונה: אלו עשרה ימים, שבין ראש השנה ליום הכפורים.

3. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

אמר רבי כרוספדאי, אמר רבי יוחנן, שלשה ספרים נפתחים בראש השנה, אחד של צדיקים גמורים, ואחד של רשעים גמורים, ואחד של בינוניים. של צדיקים גמורים - נכתבים ונחתמים לאתר לחיים. של רשעים גמורים - נכתבים ונחתמים לאתר למיתה. ובינוניים - תלוים ועומדים מראש השנה עד יום הכפורים. זכו - נכתבו לחיים, לא זכו - נכתבים למיתה:

4. רש"י מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

רשעים גמורים - רובם עונות. בינוניים - מחצה על מחצה.

5. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף לב עמוד ב

מדקאמר בשעת הלל - מכלל דבראש השנה ליכא, הלל, מאי טעמא? אמר רבי אבהו, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים? אמר להם, אפשר - מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתיים פתוחים לפניו, וישראל אומרים שירה?

6. תוספות מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

ונחתמין לאתר לחיים - מדקא חשיב בינוניים משמע דצדיקים קרי למי שזכותיו מרובים ורשעים גמורים למי שעונותיו מרובים ופעמים הצדיקים נחתמין למיתה ורשעים גמורים לחיים דכתיב ומשלם לשנאיו אל-פניו להאבידו (דברים פרק ז פסוק י) .. וכל זה דקרי הכא גבי רשעים מיתה וגבי צדיקים חיים כלומר לחיי העולם הבא.

7. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקפב

הגה: ונוהגין שכל אחד אומר לחברו: לשנה טובה תפתח (טור).

8. ביאור הגר"א אורח חיים סימן תקפב סעיף ט

ונוהגין כו' תכתב. כי מש"ש שלשה ספרים כו' היינו לחיי ע"ה כמ"ש תוס' שם ודלא כהר"ן שכת' לעה"ז וצדיקים ורשעים בדין דהא אמרינן ואדם נידון בר"ה וגזר דין כו' אלמא אין החתימה אלא ביה"כ ומתני' בכל אדם מיירי ... אלא דחיי עה"ז שוין בכל אדם אלא דאע"פ שנכתב אם חוזר בעי"ת נקרע הגזר דין ונכתב ונחתם ביה"כ לטובה וזהו התועלת דאינו נחתם עד יה"כ וז"ש שב בנתיים כו' וזה שמבקשין בעי"ת וכתבנו כו' ליקרע גזר דין ויכתבנו לחיים ולכן אין לאומרם ותחתם אלא תכתב:

9. רמב"ם הלכות תשובה פרק ב

ו- אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם. **בעשרה הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד שנגאמר** (ישעיה נה'ו) "דרשו ה' בהמצאו". במה דברים אמורים **ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה וצועקין בלב שלם הם נענין שנגאמר** (דברים ד' ט) "פה' אלהינו בכל קראנו אליו":

ז - יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל. לפיכך **חייבים הפל לעשות תשובה ולהתודות ביום הכפורים**. ...

10. רמב"ם הלכות תשובה פרק ג

הלכה א - כל אחד ואחד מבני האדם יש לו זכיות ועונות. מי שזכיותיו יתרות על עונותיו צדיק. ומי שעונותיו יתרות על זכיותיו רשע. מחצה למחצה בינוני. וכן המדינה אם היו זכיות כל יושביה מרבית על עונותיהן הרי זו צדקת. ואם היו עונותיהם מרבין הרי זו רשעה. וכן כל העולם כלו:

הלכה ב - אדם שעונותיו מרבין על זכיותיו מיד הוא מת ברשעו שנגאמר על רב עונף. וכן מדינה שעונותיה מרבין מיד היא אוכדת שנגאמר (בראשית יח כ) "ועקת סדם ועמרה פי רבה" וגו'. וכן כל העולם כלו אם היו עונותיהם מרבין מזכיותיהן מיד הן נשחתין שנגאמר (בראשית ו ה) "וירא ה' כי רבה רעת האדם". ושקול זה אינו לפי מנין הזכיות והעונות אלא לפי גדלם. יש זכות שהיא כנגד כמה עונות שנגאמר (מלכים א יד יג) "יען נמצא בו דבר טוב". ויש עון שהוא כנגד כמה זכיות שנגאמר (קהלת ט יח) "וחוטא אחד יאבד טובה הרבה". ואין שוקלין אלא בדעתו של אל דעות והוא היודע היאף עורכין הזכיות כנגד העונות: **השגת הראב"ד** / אדם שעונותיו מרובין על זכיותיו מיד הוא מת ברשעו. א"א לא כמו שהוא סובר שכשאמרו רשעים נחתמין לאלתר למיתה שמייד מתים, ואינו כן כי יש רשעים חיים הרבה אלא נחתמין לאלתר שלא ימלאו ימיהם שני הדור שנגזרו עליו, ועיקר דבר זה ביבמות (נ'). +

הלכה ג - ... וכשם ששוקלין זכיות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד מבאי העולם עם זכיותיו, ביום טוב של ראש השנה. מי שנמצא צדיק נחתם לחיים. ומי שנמצא רשע נחתם למיתה. והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה:

הלכה ד - אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזרת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם. אלו השוכחים את האמת בהכלי הזמן ושוגים כל שנתם בהכל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם והיטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזבו כל אחד מקם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה. לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כלה כאלו חציו זכאי וחציו חייב. וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב. חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כלו לכף חובה וגרם לו השחתה. עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כלו לכף זכות וגרם לו וקהם תשועה והצלה שנגאמר (משלי יכה) "וצדיק יסוד עולם" זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות והצילו. ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה. ונהגו כלם לקום בלילה בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי פנסיות בדברי תחנונים ובכבושין עד שיאור היום:

11. לחם משנה הלכות תשובה פרק ג הלכה ג

אם עשה תשובה נחתם וכו' ואם לאו נחתם למיתה. וא"ת כי לא עשה תשובה אמאי נחתם למיתה הא מחצה על מחצה ורב חסד מטה כלפי חסד כבר תירצו בזה דהיכא דלא עשה תשובה הוי עון

הַשְּׁבִיב מִמֶּשׁ כָּל שְׁנֵי הַיָּמִים לְשָׁרְשֵׁן וּמְקוֹרָן מִמְּקוֹם שְׁיִצְאוּ. וְהִינוּ תְּשׁוּבָה שְׁהוּא חֲזָרָת
וְהַשְּׁבִיב הַדְּבָרִים לְשָׁרְשֵׁן וּמְקוֹרָן,

16. פירוש הגר"א לספרא דצניעותא - פרק ב

וכל אלו החדשים הן למטה בו"ק שמשמשין ומאירין ללבנה שלכן נחלקה לחדשי הלבנה והיא שנת הלבנה נחלקה לי"ב חדשים ואח"כ באלו עשרה ימים מתעברין בה כל הי"ב חדשים ובה נכללין כא' והיא שנת החמה ... ושנת החמה יתירה על שנת הלבנה עשרה ימים ואלו הן עשרה ימים שבין ר"ה ליה"כ ימי העבור ולכן הן נחשבין לשנה שעברה ... ובשלשה שנים מצטרפין לחדש שהוא חדש השלשה עשר ולכן נקרא חדש העיבור והוא נגד תיקון י"ג נגד בינה עצמה: וז"ש משתכחי ירחי אלין כו': ומתפתחי תליסר תרעי דרחמי שהן י"ג מדות וכ"מ בגמרא דר"ה (שם ע"ב) ולכן תקנו לומר בו י"ג מדות וכמ"ש (שם) כ"ז כו' יעשו לפני כסדר הזה: ... ואמר בהמצאו ר"ל בזמן שמשתכחין הי"ג מדות בעלמא עלאה כמש"ל בזמנא כו'

17. ספר ברית כהונת עולם מאמר אילו של יצחק פרק מז רבי יצחק אייזיק הכהן כץ (1753-1787) כי אמנם אותיות רד"ם הם לפני השנה כי אותיות שראש לשנה רמ"ד, ואמנם בחינת שנה תחסר לה י' ממספר שס"ה ימות החמה, והם עשרת ימי תשובה שהם ראשית לשנה ביו"ד שהוא מספרם וי' זו הוא בסוד אני ישנ"ה, כי להיות בהם סוד שורש כל השנה העתידה בצאת השנה העברה, הנה השרשה זו הוא בסוד שינה שנחלפה שנה בשנה ביו"ד שהוא סוד גולם כטעם (אבות פרק ה' משנה ז') וחלופיהן בגולם, ששמעתי בשם חכם גדול בישראל נודע לנו (רבינו קודש הקדשים המגיד ממעזריטש זי"ע בספרו מגיד דבריו ליעקב סימן קמ"ב) להיות התחלפות כל המהיפכים בגולמא שהוא ההעדר שבין הוי"ה להוי"ה והנה הוא בחינת שינה שבין שנה לשנה, והנה היו"ד שהוא בחינת גולם תתחבר לראשית שנה שמעותדת ולאחרית העברה, וזה יהיה דברי הכתוב (דברים י"ד כ"ב) עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה לתוכחת מגולה על כל באי עולם שעל כל פנים יעשרו כל תבואת זרע תולדותיהם במעשים טובים, היוצא השדה שהוא יוצא לתוך השדה אשר ברכו ה' חקל תפוחין להעלאת מיינ נוקבין, וכפל עשר תעשר כי היו"ד תהא בכפל לאחרית שנה ולראשית השנה, והוא שנה שנה המבואר בסוף פסוק לפרש עשר תעשר שהיא עשרת ימים הללו בצאת השנה ותקופת השנה, והנה עשרת ימי תשובה הנעשים בסוד ישנה כנזכר, הן הנה ראשית לשנה בסוד רד"ם בבחינת תרדמה בסופי תיבות נצ"ר חס"ד לאלפיים, והם מחוברים לבחינת ונקה שפנימיותו בי"ג מדות דמי אל כמוך סופן מימ"י קד"ם גימטריא רד"ם ופירושו לימי הקדם, כטעם (איכה ה' כ"א) השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם, כי אז הם ימי התשובה בעת שיתחדשו הימים להתנהג כימי קדם בסוד עשרת ימי תשובה, והנה מימי קדם הוא בחינת ונק"ה במדות אל רחום, וסוד מימ"י קד"ם עם ונק"ה גימטריא ת"ה מתרדמה, ובהם יתלבשו בחינת רד"ם שהוא סופי תיבות נח"ל כנזכר ונשלם בחינת תרדמה, ועוד יבואר בענין יום הכיפורים ברצות ה', ובהיות היו"ד נכפלת לשנה שנה יהיה עניינה בחינת תש"ל המרומז בשופר (פרי עץ חיים שער השופר פרק ב') שיתבאר אי"ה, וסופי תיבות נש"א עו"ן ופש"ע וחטא"ה ונק"ה קל"א בסוד אפים שגימטריא המלאך העונה אמן בעל כרחו (שבת קי"ט ע"ב), ועמידתו אחר סופי תיבות נצ"ר חס"ד לאלפיים בסוד רד"ם שהוא ראשית שנה ומיתקון להתהפך לסניגור על ידי שופר שהוא בסופי תיבות א"ל רחו"ם וחנו"ן אר"ך אפי"ם ור"ב חס"ד ואמ"ת כנזכר הכל (פרק מ"ה):